

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОКОНТРОЛЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Кушнір Антоніна, кандидатка педагогічних наук, старша викладачка

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Криштафович Каріна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Нинішня ситуація в Україні характеризується високим рівнем соціальних викликів і психологічних навантажень. Тому особлива увага в освіті повинна приділяється розвитку особистості, здатної до ефективної саморегуляції поведінки, емоцій та мотивації. На нашу думку, саморегуляція є ключовим компонентом психологічного благополуччя, успішної адаптації та досягнення життєвих цілей, особливо у період ранньої юності – віковому етапі, коли формуються засади майбутньої дорослої особистості.

Значний інтерес до дослідження емоційного інтелекту є як у зарубіжній так і у вітчизняній науковій спільноті. У вітчизняній науці психологічні основи самоконтролю визначають як базовий компонент особистості (Г. Костюк, Т. Гавакової, А. Арета, Н. Олійник [2], О. Лящ [1], Г. Шульги). Педагогічні аспекти самоконтролю як істотної ланки освітнього процесу висвітлені в роботах С. Архангельського, Ю. Бабанського та ін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що поняття «самоконтроль» трактується по-різному. Згідно досліджень М. Фіцули, самоконтроль – усвідомлене регулювання учнем своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим цілям, вимогам, нормам, правилам, зразкам. На думку психологів, це дія із зіставлення уявлення про майбутні дії із безпосередньо даним зразком.

Важливим для нашого дослідження є ідеї К. Саарні, який описує емоційну компетентність як вісім взаємопов'язаних емоційних і соціальних навичок.

Автор визначає, що емоційна компетентність – здатність ефективно управляти своїми емоціями та розуміти емоції інших у соціальному контексті. Тому згідно дослідження К. Саарні виділяють вісім компонентів емоційної компетентності:

1) усвідомлення своїх емоцій – здатність розуміти та ідентифікувати власні емоції;

2) здатність розуміти емоційні висловлювання інших людей – навичка розпізнавати емоції оточуючих по невербальних сигналах, таких як міміка, жести, тон голосу тощо;

3) емпатія – здатність співпереживати почуттям та переживанням інших людей;

4) регуляція емоцій – вміння контролювати свої емоції;

5) гнучкість у вираженні емоцій – здатність адекватно демонструвати емоції залежно від соціальної ситуації;

6) навички емоційного самоконтролю – здатність справлятися з фрустрацією та негативними емоціями, адаптуватися до стресових ситуацій;

7) усвідомлення соціальних норм, що регулюють прояв емоцій розуміння культурних та соціальних правил вираження емоцій у різних контекстах;

8) здатність використовувати емоції у соціальній взаємодії застосування емоційної усвідомленості для ефективного спілкування, вирішення конфліктів та побудови стосунків [4, с.115].

На нашу думку, пріоритетною метою навчання сучасної початкової школи є всебічний розвиток особистості школяра, де особистісний розвиток учня початкових класів співвідноситься з формуванням його самосвідомості, важливою та невід’ємною частиною якої є сформованість самоконтролю. Тому цінними у нашому дослідженні є висновки Н. Пов’якеля про те, що важливо педагогу враховувати фактори, які впливають на самоконтроль:

– індивідуально-психологічні – когнітивні здібності, темперамент, емоційний інтелект;

– соціальні – виховання, вплив сім’ї, рольові моделі, культура;

– ситуативні – рівень стресу, новизна або складність завдання, доступність ресурсів [3].

Все вищезазначене свідчить, що проблема формування самоконтролю в учнів початкових класів є досить актуальною та значущою для педагогіки в науковому і прикладному відношенні. Процес формування самоконтролю передбачає формування емоційної обізнаності, стимулювання прагнення учасників до розвитку емоційної культури, а також сприяння вдосконаленню навичок особистісного зростання та саморозвитку в осіб раннього віку.

Список використаних джерел:

1. Лящ О.П. Детермінанти та можливості формування емоційного інтелекту особистості. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. №46 (70). С. 208-218.

2. Олійник Н., Білик Т., Басюк А. Формування толерантності у молодших школярів. Журнал «Перспективи та інновації науки» Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»), 2022. № 6(11). С.299-308.

3. Пов'якель Н.І. Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів: дис. ... докт. психол. наук. Київ. 2004. 499 с.

4. Saarni C. Emotional competence: How emotions and relationships become integrated. In R. A. Thompson (Ed.), Socioemotional development. Nebraska symposium on motivation, 1990. (vol. 36, pp. 115-182). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.

МЕТОДИЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ІКТ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Лазаренко Наталія доктор педагогічних наук, професор

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Барваріна Юлія, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»